

Kulturutskottet

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lagar om temporär ändring av universitetslagen och yrkeshögskolelagen

INLEDNING

Remiss

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lagar om temporär ändring av universitetslagen och yrkeshögskolelagen (RP 93/2026 rd): Ärendet har remitterats till kulturutskottet för betänkande.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- direktör Jonna Korhonen, undervisnings- och kulturministeriet
- regeringsråd Laura Hansén, undervisnings- och kulturministeriet
- enhetschef Liisa Postareff, Hämeen ammattikorkeakoulu HAMK
- direktör för utbildningstjänster Mari Ikonen, Jyväskylän universitet
- inlärningschef Heidi Rontu, Metropolia Ammattikorkeakoulu
- avdelningschef Merja Brunnsberg, Åbo universitet
- chefsforskare Tomi Kiilakoski, Ungdomsforskningssällskapet rf
- vice ordförande Jaana Laitila, Finlands Folkhögskolförening rf
- generalsekreterare Tuija Österman, Finlands Sommaruniversitet rf
- expert på utbildningspolitik och påverkansarbete Jenni Suutari, Finlands Gymnasistförbund rf
- ordförande Suvi Niemeläinen, Studiehandedarna i Finland rf
- generalsekreterare Joonatan Laine, Alliansen för Finlands Studerande - OSKU rf.

Skriftligt yttrande har lämnats av

- Helsingfors universitet
- Uleåborgs universitet
- Konstuniversitetet
- Medborgarinstitutens förbund MiF
- Finlands studerandekårens förbund - SAMOK rf
- Finlands studentkårens förbund FSF rf.

PROPOSITIONEN

I propositionen föreslås det att universitetslagen och yrkeshögskolelagen ändras temporärt.

Betänkande KuUB 8/2026 rd

Till universitetslagen och yrkeshögskolelagen fogas bestämmelser om ett försök med studiesedlar för öppen högskoleutbildning. Rätt till en studiesedel har enligt förslaget de som mellan den 1 december 2025 och den 31 juli 2028 har avlagt sin första examen på andra stadiet i Finland innan de fyllt 29 år och som har deltagit i den gemensamma ansökan till högskolorna men inte har fått eller tagit emot en studieplats i utbildning som leder till högskoleexamen. Studiesedeln kan användas för finsk- eller svenskspråkiga studier som omfattar totalt 30 studiepoäng och som ordnas i form av öppen universitetsundervisning eller öppen yrkeshögskoleundervisning. Enligt förslaget ska studiesedeln användas inom två år från det att rätten till den har uppkommit. De studier som avläggs med studiesedeln är avgiftsfria. Högskolorna ordnar handledning som stöder ansökan till och avläggande av studier samt ansökan till examensinriktad utbildning.

Syftet med studiesedeln är att stödja och påskynda övergången till högskoleutbildning genom att göra det möjligt för unga personer att avgiftsfritt bekanta sig med högskolornas olika utbildningsområden och således minska den belastning som unga upplever i samband med övergången till fortsatta studier och valet av utbildningsområde.

Försöket med studiesedlar är en del av den åtgärdshelhet för höjning av utbildningsnivån som baserar sig på regeringsprogrammet för statsminister Petteri Orpos regering. Försöket syftar till att samla information om hur en verksamhetsmodell med studiesedlar inverkar på ansökan till högskoleutbildning, utbildningsvalen och studievägarnas smidighet i övergångsskedet när det är fråga om unga som utexamineras från andra stadiet.

De föreslagna lagarna avses träda i kraft den 1 augusti 2026 och gälla till och med den 31 juli 2030.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Allmänt

Regeringen föreslår att det till universitetslagen och yrkeshögskolelagen fogas temporära bestämmelser om försök med studiesedlar för öppen högskoleutbildning. Den som har rätt till den föreslagna studiesedeln har under försöket rätt att avgiftsfritt delta i öppen högskoleundervisning.

I propositionen föreslås det att en studiesedel kan beviljas dem som har avlagt sin första examen på andra stadiet mellan den 1 december 2025 och den 31 juli 2028 i Finland innan de fyllt 29 år och som har deltagit i den gemensamma ansökan till högskolorna men som inte har fått eller tagit emot en studieplats. Propositionen förändrar inte grunderna för antagningen av studerande till högskolorna, och användningen av studiesedeln ger inte i sig förtur vid högskolornas antagning av studerande. Propositionen kan inte heller avveckla den anhopning av sökande som ackumulerats under årens lopp, utan dess syfte är att öka de ungas möjligheter att fortsätta från studier på andra stadiet till högskolestudier och minska trycket att söka sig till utbildning och stressen i samband med det på unga som befinner sig i övergångsskedet mellan andra stadiet och högskoleutbildningen. Försöket syftar till att producera information om studiesedelns inverkan

Betänkande KuUB 8/2026 rd

på de ungas ansökningsbeteende, val av utbildningsområde, upplevda belastning och förankring i en väg som leder till högskolestudier.

I likhet med sakkunnigytrandena understöder utskottet propositionens mål och lyfter fram att de kombinerar det personliga stödet till unga med en höjning av befolkningens utbildningsnivå.

Vid ramförhandlingarna våren 2025 anvisades ett tilläggsanslag av engångsnatur på sammanlagt 100 miljoner euro för målet att höja utbildningsnivån. Beslut om detta fattades i samband med budgeten för 2026, och det gäller för 2026—2028. Med tilläggsfinansieringen genomförs både ökningen av antalet nybörjarplatser vid högskolorna och försöket med studiesedlar enligt den aktuella propositionen, för vilket det har anvisats 55,8 miljoner euro.

Sammantaget anser kulturutskottet att propositionen behövs och fyller sitt syfte. Utskottet tillstyrker därför lagförslagen utan ändringar.

De ungas övergång från andra stadiet till högskoleutbildning

Som det konstateras i propositionen (s. 16) blir cirka 21 500 nya studenter utan studieplats vid en högskola varje år. En del av dem får ingen studieplats eller tar inte emot den plats som de har fått, och en del har inte sökt någon studieplats alls. Varje år händer det cirka 3 200 personer att de har avlagt yrkesinriktad examen och sökt till högskoleutbildning men blir utan studieplats.

Övergångar till utbildning och arbete är centrala faktorer som sätter press på unga. Enligt Ungdomsbarometern 2025 kände 70 procent av ungdomarna i åldern 15—29 år stress på grund av pressen att få arbete och 53 procent på grund av pressen att skaffa sig en utbildning. Dessutom förhåller de unga sig positivt till utbildningen. Många unga vill avlägga yrkeshögskoleexamen (22 %), annan universitetsexamen än doktorsexamen (47 %) eller doktorsexamen (12 %). Den ökande pressen på unga har varit en faktor i den utveckling där framtidstron bland unga har försvagats.

Utskottet anser att förslaget om att ge de unga en möjlighet att hitta en egen studieväg för högskolestudier och bekanta sig med den akademiska världen är motiverat. Det föreslagna försöket ger unga en möjlighet att sätta sig in i studier inom olika områden och på så sätt stöder dem i att inse vilket område som lämpar sig bäst för dem och minskar pressen i samband med utbildningsval. Studierna kan också räknas till godo vid eventuella kommande examensstudier, vilket kan påskynda avläggandet av examen.

Utskottet instämmer i det som sägs i sakkunnigytrandena och konstaterar att försöket inte bara gör övergången från utbildning på andra stadiet till högskoleutbildning smidigare utan också minskar de ungas passivitet under mellanåren.

Studier som avläggs med studiesedeln

Med studiesedeln får man avgiftsfritt avlägga finsk- eller svenskspråkiga studier inom öppen högskoleundervisning som erbjuds av universiteten och yrkeshögskolorna och som omfattar totalt 30 studiepoäng. Studiesedeln kan användas för att bekanta sig med studieutbudet och

Betänkande KuUB 8/2026 rd

utbildningsmöjligheterna vid flera högskolor och branscher samt för studier vid en enskild högskola, till exempel ledstudier inom den öppna högskoleundervisningen.

Rätten att använda studiesedeln gäller i två år från det att rätten till den har uppkommit. Med rätten att använda studiesedeln avses rätten att anmäla sig till studier, och själva studierna kan avläggas inom ramen för den studierätt som högskolan beviljar.

I de sakkunnigyttranden som utskottet fått har det påpekats att studiesedeln har begränsats till att gälla endast finsk- eller svenskspråkiga studier inom öppen högskoleundervisning. Enligt yttrandena lämnar propositionen det oklart huruvida sedeln kan användas för flerspråkiga studieperioder, språk- och kommunikationsstudier som hör till examina eller studier som hör till examina i olika språk (filologi) när de är avsedda för finsk- och svenskspråkiga studerande och kan ingå i en examen på ett nationalspråk. I yttrandena har det också framförts att en stor del av undervisningen inom många vetenskapsområden innehåller studieperioder på engelska. De finns särskilt inom utbildning inom områden som växer kraftigt, såsom artificiell intelligens, datateknik, cybersäkerhet samt försvar och säkerhet. Man vill ha fler experter inom dessa områden, och i undervisningen av dem utnyttjas i stor utsträckning internationell forskning samt material och kunnande på engelska. Dessutom har det framförts att avgränsningen kan ha konsekvenser som strider mot dess syfte och uppmuntra en del studerande att söka sig direkt till utländska högskolor. Samtidigt har det konstaterats att begränsningen av rätten till sedlar till personer som avlagt examen på andra stadiet i Finland redan i betydande grad styr målgruppen till den inhemska utbildnings- och arbetsmarknadsstigen.

Med hänvisning till inkommen utredning och propositionsmotiven (s. 45, 50—51) tillstyrker utskottet den avgränsning som föreslås i propositionen och konstaterar att syftet med avgränsningen av undervisningsspråket är att stödja i synnerhet tillgången till examensutbildning på nationalspråken. Högskolorna har en skyldighet att ordna examensinriktad utbildning på sina undervisnings- och examensspråk, dvs. finska eller svenska, och därutöver kan de om de så önskar ordna utbildning också på andra språk (se även KuUB 5/2026 rd, s. 7—8). Merparten av den examensutbildning som tillhandahålls i Finland ges på finska eller svenska, och för dessa examina tas inga läsårsavgifter ut. Till denna del är avgränsningen i linje med avgiftsfriheten för examensutbildning och stärker kopplingen mellan försöket med studiesedlar och examina på nationalspråken.

Begränsningen av rätten att använda studiesedeln till studier på finska och svenska stöder också försökets mål att inrikta användningen av studiesedeln på unga som har faktiska förutsättningar och för avsikt att utnyttja studierna inom den öppna högskoleundervisningen som en ingång till högskoleexamensutbildning i Finland. Studier på engelska inom den öppna högskoleundervisningen bildar en delvis fristående utbudshelhet som gagnar också andra internationella utbildningsrelaterade mål. Försöket med studiesedlar är inte avsett att vara ett allmänt finansieringsinstrument för sådant utbud, utan i första hand är det avsett att stödja studievägar för unga som leder till examensutbildning på nationalspråken.

Den avgränsning som föreslås i propositionen innebär att studieperioder och studiehelheter som erbjuds endast på främmande språk, såsom engelska, och för vilka det inte alls behövs kunskaper i finska eller svenska inte kan avläggas med en studiesedel. Lagförslaget gör det dock möjligt att

Betänkande KuUB 8/2026 rd

studieperioder eller studiehelheter utöver finska eller svenska också kan innehålla undervisning och läromedel på något annat språk (två- och flerspråkiga helheter).

Den föreslagna språkliga avgränsningen har i yttrandena ansetts vara utmanande också med tanke på det tekniska genomförandet. Utskottet konstaterar utifrån inkommen utredning att man i samband med det tekniska genomförandet av försöket också ser till att de som använder studiesedeln får tydlig information i Opin.fi och lyfter fram vilka studier som kan avläggas med studiesedeln. Den tekniska lösningen i anslutning till avgränsningen begränsar inte den bredare målgruppen för Opin.fi och hindrar inte heller att högskolorna i Opin.fi för in också annat utbud än studier som avläggs med studiesedeln. Opin.fi förblir en nationell tjänst där man kan hitta det öppna studieutbudet vid alla högskolor i Finland.

Handledning

Behovet av handledning för unga har identifierats väl i propositionen. Enligt propositionen (s. 16) ska universiteten och yrkeshögskolorna ordna handledning som anknyter till ansökan till och avläggande av studier. Målet med handledningen är att ge de studerande en helhetsbild av de studier och studiehelheter som erbjuds och av studierna inom utbildningsområdet. Det är bra att högskolorna under försöket utvecklar gemensamma praxis för handledning i syfte att säkerställa handledningens kvalitet och enhetlighet.

I handledningen i samband med övergången till högskoleutbildning deltar utöver högskolorna också utbildningsanordnarna på andra stadiet och Navigatorerna. Med tanke på måluppfyllelsen är det väsentligt att de coachnings- och handledningsresurser som riktas till unga kan vägleda och uppmuntra dem att söka sig till högskolestudier som ingår i försöket med studiesedlar och som leder till examen. Utskottet anser att man vid ordnandet och beredningen av handledningen också bör beakta till exempel unga som behöver starkare stöd i sitt lärande, eftersom det ur deras synvinkel utöver möjligheten att delta i studierna behövs proaktiv handledning som motsvarar den ungas behov och är tillgänglig.

Utskottet hänvisar till inkommen utredning och konstaterar att i synnerhet studiehandledning som ges av studiehandledare, men också av annan undervisningspersonal under studierna inom gymnasieutbildning och yrkesutbildning, samt efterhandshandledning som ges av läroanstalter på andra stadiet till dem som avlagt examen är metoder för att på ett heltäckande sätt nå målgruppen, dvs. de som har rätt till en studiesedel, och tillgodose deras behov av handledning. Dessutom stöder Navigatorverksamheten och andra tjänster för unga också de unga som inte är med i läroanstalternas vardag.

I handledningen av studier med studiesedeln är det viktigt att ge information bland annat om vad som kan studeras med en studiesedel och hur avlagda studier kan räknas till godo i eventuella examensstudier. Dessutom bör man i handledningen klart lyfta fram skillnaderna i fråga om ansökningskyldigheten när det gäller studiesedeln och utkomstskyddet för arbetslösa. För att få en studiesedel krävs det att man söker en högskoleplats, när lagstiftningen om utkomstskydd för arbetslösa i vissa situationer förutsätter att man söker till minst två utbildningar.

Betänkande KuUB 8/2026 rd

Den ungas ekonomiska försörjning under försöket

En del av de sakkunnigyttranden som utskottet fått har tagit fasta på att det i propositionen förblir oklart vilka möjligheter de unga har att utnyttja arbetslöshetsförmånen under de studier som hör till försöket.

Utskottet hänvisar till inkommen utredning och konstaterar att den föreslagna studiesedeln är ett utbildningspolitiskt försök vars syfte är att stödja de ungas övergång till utbildning och erbjuda dem en möjlighet att avgiftsfritt bekanta sig med högskolestudier utan att de åläggs onödiga skyldigheter eller begränsningar när det gäller att söka sig till utbildning. I propositionen föreslås inga ändringar i förmånslagstiftningen och den har inga konsekvenser för de ungas förutsättningar att skaffa försörjning. De unga förvärvar sin försörjning medan de avlägger öppen högskoleundervisning på samma sätt som för närvarande när de avlägger öppna högskolestudier.

Studiesedeln omfattning (30 studiepoäng) och användningstid (2 år) har dimensionerats så att de unga kan studera också på deltid och skaffa sig sin försörjning genom att arbeta vid sidan av studierna.

Studier i öppen högskoleundervisning berättigar inte till studiestöd (studiepenning, bostadstillägg eller statsborgen för studielån). En ung person som avlägger öppna högskolestudier kan däremot få allmänt bostadsbidrag enligt de föreskrivna villkoren. En person som är arbetslös arbetssökande vid en Arbetskraftsmyndighet kan avlägga öppna högskolestudier utan att gå miste om arbetslöshetsförmånen under vissa förutsättningar som beskrivs i propositionen (s. 24—25). Den unga kan också ha rätt till utkomststöd enligt lagen om utkomststöd (1412/1997). Det kan beviljas en person som inte kan trygga sin försörjning genom förvärvsarbete eller primära förmåner.

Utskottet anser det vara viktigt att de unga i samband med rådgivning och handledning om studiesedlar får information också om utkomstskyddet under studietiden. Till exempel en ung person som får arbetslöshetsförmån kan behöva planera mängden studier och tidtabellen för studierna i förväg tillsammans med sysselsättningstjänsterna för att rätten till förmånen ska kunna säkerställas. Högskolornas studierådgivning har i sin tur till uppgift att hjälpa den unga att utarbeta en studieplan så att den är realistisk med tanke på hans eller hennes situation. De unga får vid behov mer övergripande rådgivning i Navigatorerna. Utskottet välkomnar att Opin.fi kommer att kompletteras med anvisningar för unga att söka hjälp till exempel i frågor som gäller arbetslöshetsförmåner.

Ersättning till högskolor

I vissa sakkunnigyttranden har man tagit fasta på finansieringen av försöket med studiesedlar och lyft fram att det endast täcker en del av högskolornas kostnader.

Utskottet hänvisar till propositionen (s. 18) och inkommen utredning och konstaterar att högskolorna kompenseras för avgifter som dessa inom försöket med studiesedlar inte får av de studerande. Det sker genom att högskolorna beviljas prövningsbaserad statlig finansiering enligt universitetslagen och yrkeshögskolelagen utifrån högskolornas begäranden om utbetalning.

Betänkande KuUB 8/2026 rd

Finansieringen beviljas högskolorna på basis av de anmälningar som de unga som hör till målgruppen gjort i Opin.fi (antalet studiepoäng som anmälningarna omfattar).

I försöket med studiesedlar täcks den andel av utbildningen som den studerande normalt betalar med den finansiering som undervisnings- och kulturministeriet beviljar med 15 euro per studiepoäng som anmälningarna omfattar. Dessutom kompenseras handledningstjänsternas andel med 5 euro per studiepoäng som anmälningarna omfattar, dvs. med sammanlagt 20 euro per studiepoäng som anmälningarna omfattar. Resten av kostnaderna täcks genom högskolornas basfinansiering på samma sätt som produktionskostnaderna för öppen högskoleundervisning täcks i nuläget.

Högskolorna kompenseras inte för alla kostnader för öppna högskolestudier, vilket motsvarar gällande finansieringspraxis för öppna högskolestudier. Redan nu täcker studerandeavgifterna i genomsnitt endast cirka en femtedel av kostnaderna för öppen högskoleundervisning, och största delen av undervisningen finansieras med högskolornas basfinansiering. Dessutom stöds anordnandet av öppen högskoleundervisning i betydande grad med statsfinansiering genom ett incitament som är inbyggd i finansieringsmodellen. Incitamentet som baserar sig på studiepoängprestationer är cirka 76 euro per studiepoäng vid yrkeshögskolorna och 107 euro per studiepoäng vid universiteten. Den totala finansieringen av försöket med studiesedlar består således av både en särskild ersättning och det incitament som ingår i finansieringsmodellen, inte enbart av en ersättning per enhet som betalas för studiesedeln.

Dessutom bör det noteras att den föreslagna regleringen om försök med studiesedlar inte föreskriver om någon ny lagstadgad uppgift för högskolorna, utan dess syfte är att ge en begränsad målgrupp möjlighet att avgiftsfritt avlägga högskolestudier i enlighet med det utbud som högskolan bestämmer.

Det fria bildningsarbetets roll

Den aktuella propositionen gäller universitet och yrkeshögskolor och innehåller inga förslag till bestämmelser om undervisning vid läroanstalter inom det fria bildningsarbetet. I sakkunnigyttrandena har det framförts att sommaruniversiteten, folkhögskolorna och medborgarinstituten redan länge har erbjudit öppen högskoleundervisning i samarbete med högskolorna, och det har önskats att de kunde delta i försöket med studiesedlar som självständiga aktörer och få riktad finansiering för försöket med studiesedlar och att de studier som de erbjuder kunde visas i Opin.fi.

Utskottet hänvisar till inkommen utredning och konstaterar att öppen högskoleundervisning är en uppgift för högskolorna som baserar sig på universitets- och yrkeshögskolelagstiftningen. När en läroanstalt för fritt bildningsarbete erbjuder öppen högskoleundervisning, gör den det på basis av ett avtal som den ingått med en högskola på det sätt som beskrivs i propositionen (s. 5—6). Undervisningen vid läroanstalterna för fritt bildningsarbete genomförs och finansieras i enlighet med lagstiftningen om fritt bildningsarbete.

Det är svårt att ta med läroanstalterna för fritt bildningsarbete i försöket eftersom deras studieutbud inte kan tas med i Opin.fi som utnyttjas i användningen av den föreslagna

Betänkande KuUB 8/2026 rd

studiesedeln. I propositionen (s. 27) har det framförts att avtal med läroanstalter inom det fria bildningsarbetet om integrationer som hänför sig till Opin.fi eller till överföring av utbudsinformation inte har ingåtts, och att den nuvarande högskolebaserade avtalsstrukturen inte heller möjliggör sådana inom den tidtabell som gäller för försöket med studiesedlar. Genomförandet av integrationer fördröjs dessutom av att aktörerna inom det fria bildningsarbetet har olika informationssystem.

Utskottet hänvisar till inkommen utredning och propositionen och anser det nödvändigt att utvecklingen av det fria bildningsarbetets system- och avtalshelhet främjas under försöket med tanke på Opin.fi och dess integrationer. Dessutom bör det noteras att läroanstalterna inom det fria bildningsarbetet kan delta i försöket med studiesedlar på ett sätt som avtalas separat med högskolorna så att deras studieutbud förs in i Opin.fi via avtalshögskolan.

Utskottet konstaterar dessutom att eftersom lagförslaget om försöket inte gäller läroanstalter inom det fria bildningsarbetet, kan de inte anvisas finansiering som budgeteras direkt under momentet för högre utbildning. Om en läroanstalt inom det fria bildningsarbetet deltar i försöket med studiesedlar på basis av ett avtal med högskolan och erbjuder de studerande möjlighet att slutföra studierna avgiftsfritt, styrs den finansiering som bestäms enligt anmälningarna till de studier som det fria bildningsarbetet erbjuder till den högskola som är avtalspart. Läroanstalterna inom det fria bildningsarbetet och högskolorna ska avtala om fördelningen av finansieringen i sina avtal.

Avgifterna för öppen högskoleundervisning som ordnas av läroanstalterna inom det fria bildningsarbetet bestäms för närvarande annorlunda än avgifterna för den undervisning som högskolorna ordnar själv. De avgifter som dessa läroanstalter tar ut är i allmänhet högre än de avgifter som högskolorna tar ut för öppna högskolestudier. Utskottet konstaterar för tydlighetens skull att avgiftsfriheten för studier enligt propositionen endast gäller det föreslagna försöket med studiesedlar. En läroanstalt inom det fria bildningsarbetet kan också ha avgiftsbelagt utbildningsutbud som inte hör till försöket på samma sätt som för närvarande.

Utskottet betonar att läroanstalterna för fritt bildningsarbete har en etablerad roll när det gäller att ordna öppen högskoleundervisning som en del av samarbetet med högskolorna. Dess omfattande regionala nätverk förbättrar utbildningens tillgänglighet mycket och gör det möjligt att avlägga studier också i områden och situationer där det annars skulle vara svårt att delta i högskolornas egen undervisning. Dessutom sänker de handledande och stödjande verksamhets sätt som är typiska för läroanstalter inom det fria bildningsarbetet tröskeln för deltagande och stöder olika slags elever i sina studier.

Aktörerna inom det fria bildningsarbetet främjar i hög grad jämlikheten i utbildningen, kontinuerligt lärande och uppnåendet av målen för försöket med studiesedlar, även om deras deltagande i försöket baserar sig på avtalssamarbete med högskolorna. Deras roll i den öppna högskoleundervisningen förblir betydande oberoende av hur de deltar i försöket med studiesedlar.

Betänkande KuUB 8/2026 rd

Kommunikation och uppföljning

I flera yttranden har det lyfts fram behovet av tillräcklig kommunikation i rätt tid och produktion av lättläst material för studerande. Utskottet konstaterar att propositionen (s. 20 och 27) har identifierat att det med tanke på förslaget genomslag är viktigt att aktuell information om försöket med studiesedlar förmedlas till studiehandledarna. Det är bra att undervisnings- och kulturministeriet våren 2026 inledde en proaktiv informationsförmedling till studiehandledarna och genomförde en webbenkät och en informationsinsats om reformen bland unga som studerar på andra stadiet.

Utskottet anser det vara viktigt att målgruppen för försöket får tydlig information om studiesedeln. Enligt uppgift styr informationen till målgruppen för studiesedeln, bland annat gratulations- och informationsbrevet till dem som utexamineras från andra stadiet, målgruppen för försöket att i så stor utsträckning som möjligt bekanta sig med Opin.fi, utbudet av öppen högskoleundervisning som samlats där och bland annat information om användningen av studiesedeln och detaljerna i den anknytande ansökningsskyldigheten. Arbetskraftsmyndigheterna svarar för sin del för styrningen av arbetslöshetsförmåns klienterna samt för anvisningar om villkor och detaljer i anslutning till studier under tiden för arbetslöshetsförmånen. Det är viktigt att dessa anvisningar blir tillgängliga också i Opin.fi.

Utskottet hänvisar till propositionen (s. 55—56) och inkommen utredning och betonar vikten av uppföljning och utvärdering av försöket. Enligt propositionen ska försökets effekter följas regelbundet under hela försöket i ljuset av olika faktorer. Det är viktigt att resultaten av utvärderingen utnyttjas när beslut fattas om huruvida försöket eventuellt ska fortsätta eller permanentas.

FÖRSLAG TILL BESLUT

Kulturutskottets förslag till beslut:

Riksdagen godkänner lagförslag 1 och 2 i proposition RP 93/2026 rd utan ändringar.

Riksdagen godkänner ett uttalande. (Utskottets förslag till uttalande)

Utskottets förslag till uttalande

Riksdagen förutsätter att regeringen noga följer och utvärderar hur försöket med studiesedlar framskrider och genomförs samt lämnar en utredning om försöket till kulturutskottet före utgången av 2029.

Betänkande KuUB 8/2026 rd

Helsingfors 9.6.2026

I den avgörande behandlingen deltog

ordförande Tuula Haatainen sd
vice ordförande Ari Koponen saf
medlem Sandra Bergqvist sv
medlem Eeva-Johanna Eloranta sd
medlem Pia Hiltunen sd
medlem Mari Holopainen gröna
medlem Laura Huhtasaari saf
medlem Hanna Kosonen cent
medlem Milla Lahdenperä saml
medlem Mia Laiho saml
medlem Pia Lohikoski vänst
medlem Nasima Razmyar sd
medlem Sara Seppänen saf
medlem Markku Siponen cent
medlem Jaana Strandman saf
medlem Oskari Valtola saml
ersättare Marko Kilpi saml (delvis).

Sekreterare var

utskottsråd Marja Lahtinen.

Betänkande KuUB 8/2026 rd Reservation

Reservation

Motivering

Utgångspunkterna för det försök med studiesedlar som regeringen föreslår är välkomna. Det är positivt att unga som blivit utan studieplats erbjuds möjlighet att bekanta sig med högskolestudier genom öppen högskoleutbildning. I en situation där det är exceptionellt svårt för unga att få jobb är det mycket viktigt att de förankras i utbildningen.

Den finansiering av engångsnatur på 100 miljoner euro som regeringen reserverat för att höja utbildningsnivån är otillräcklig i förhållande till målen. Samma anslag riktas förutom till försöket med studiesedlar också till att öka antalet nybörjarplatser vid universitet och yrkeshögskolor. Om man vill höja andelen högskoleutbildade till över hälften av åldersklassen och samtidigt avveckla den nuvarande anhopningen av sökande, behövs det betydligt större totala satsningar.

Högskolorna har dessutom uttryckt oro över att den ersättning på 20 euro per studiepoäng som betalas i försöket inte täcker de faktiska kostnaderna för undervisning och handledning. Om finansieringen inte motsvarar kostnaderna, står högskolorna för utgifterna för tilläggsutbildningen. Det försvagar annan utbildning och forskning, vilket inte är ändamålsenligt.

En central fråga med tanke på försökets framgång är också huruvida det når de unga som avlagt yrkesexamen. En höjning av högskoleutbildningsnivån till minst hälften av åldersklassen förutsätter att det också via yrkesutbildningen finns en fungerande väg till högskolestudier. Det förutsätter tillräcklig finansiering, handledning och närundervisning också vid yrkesläroanstalter.

Propositionen innehåller en avgränsning om att studiesedeln bara kan användas för att avlägga studier på finska eller svenska. Avgränsningen begränsar högskolornas studieutbud onödigt, eftersom det finns mycket undervisning på engelska till exempel inom tekniska och ekonomiska områden. Språkkurser eller kurser som anknyter till språkforskning väcker i sin tur definitionsfrågor om vilket språk som betraktas som kursens språk. Att bredda språkkunskaperna är också en central del av högskolestudierna och en viktig arbetslivsfärdighet för unga.

Dessutom är det problematiskt att läroanstalterna inom det fria bildningsarbetet, såsom sommaruniversiteten, har lämnats utanför försöket. Avsikten är att användningen av studiesedelsförmånen ska ske via Opin.fi, som läroanstalterna inom det fria bildningsarbetet inte har tillgång till. Det utesluter i onödan aktörer som skulle ha beredskap att bidra till tillgängligheten av öppen högskoleutbildning.

Förslag

Vi föreslår

*att riksdagen godkänner lagförslag 1 och 2 med ändringar (**Reservationens ändringsförslag**) och*

Betänkande KuUB 8/2026 rd
Reservation

att riksdagen godkänner ett uttalande (Reservationens förslag till uttalande).

Reservationens ändringsförslag

1.

Lag

om temporär ändring av universitetslagen

I enlighet med riksdagens beslut
fogas temporärt till universitetslagen (558/2009) en ny 8 b § som följer:

8 b §

Studiesedel för öppen högskoleundervisning

(1 mom. som i KuUB)

Den som har rätt till studiesedel får avgiftsfritt avlägga ~~finsk- eller svenskspråkiga~~ studier inom öppen högskoleundervisning som erbjuds av universiteten och yrkeshögskolorna och som omfattar totalt 30 studiepoäng. Universiteten ordnar handledning som anknyter till ansökan till och avläggande av studierna. Anmälan till studier ska göras inom två år från det att rätten till studiesedel har uppkommit enligt 1 mom.

Ikraftträdandebestämmelsen

(Som i KuUB)

Betänkande KuUB 8/2026 rd
Reservation

2.

Lag

om temporär ändring av yrkeshögskolelagen

I enlighet med riksdagens beslut
fogas temporärt till yrkeshögskolelagen (932/2014) en ny 12 b § som följer:

12 b §

Studiesedel för öppen högskoleundervisning

(1 mom. som i KuUB)

Den som har rätt till studiesedel får avgiftsfritt avlägga ~~finsk eller svenskspråkiga~~ studier inom öppen högskoleundervisning som erbjuds av yrkeshögskolorna och universiteten och som omfattar totalt 30 studiepoäng. Yrkeshögskolorna ordnar handledning som anknyter till ansökan till och avläggande av studierna. Anmälan till studier ska göras inom två år från det att rätten till studiesedel har uppkommit enligt 1 mom.

Ikraftträdandebestämmelsen

(som i KuUB)

Reservationens förslag till uttalande

Riksdagen förutsätter att regeringen utreder metoder för att läroanstalterna inom det fria bildningsarbetet som står utanför Opin.fi, såsom sommaruniversitet, folkhögskolor och medborgarinstitut, i fortsättningen mer heltäckande ska kunna delta i försöket med studiesedlar så att de unga också kan utnyttja det högklassiga studieutbud som de erbjuder.

Helsingfors 9.6.2026

Mari Holopainen gröna
Pia Lohikoski vänst